

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА КУРСУ «ВЧИМОСЯ ЖИТИ РАЗОМ»
ДЛЯ 5-6 КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**
(автори Т. В. Воронцова, В. С. Пономаренко, І. В. Лаврентьєва, О. Л. Хомич)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма (НП) курсу «Вчимося жити разом» (далі ВЖР) для 5-6 класів створена на основі модельної навчальної програми (МНП) курсу ВЖР, опублікованій на сайті МОН України за покликанням ([Вчимося жити разом 5-6 кл. Воронцова та ін.](#)).

[Зазначена МНП курсу ВЖР](#) відповідає всім вимогам до МНП та містить детальний опис таких питань: нормативні підстави модельної програми; базові ідеї і особливості навчального курсу; мета і завдання курсу; наступність з початковою освітою; шляхи реалізації модельної і навчальних програм; узагальнений зміст курсу; цінності, на сприйняття яких спрямований курс; компетентності, на набуття яких спрямований курс; узагальнені результати навчання за курсом; принцип і методи викладання курсу; оцінювання за курсом; ефективність курсу; навчально-методичне забезпечення курсу ВЖР; модельні програми для 5 та 6 класу.

Зазначені вимоги для НП курсу ВЖР, порівняно з відповідною МНП, не змінилися. НП курсу ВЖР уточнює МНП лише щодо кількості годин на вивчення курсу за кожною темою і розрахована на мінімальне навчальне навантаження (0,5 год. на тиждень). Навчально-методичне забезпечення до неї та до відповідних авторських підручників у вільному доступі за покликанням http://autta.org.ua/ua/resources/Kurs_vzhr/

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДО МОДЕЛЬНОЇ ПРОГРАМИ ДЛЯ 5 КЛАСУ
НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «ВЧИМОСЯ ЖИТИ РАЗОМ»**

(автори Т. В. Воронцова, В. С. Пономаренко, І. В. Лаврентьєва, О. Л. Хомич)

РОЗДІЛ 1. БАЗОВІ ПОНЯТТЯ (1 година)		
Очікувані результати навчання	Пропонований зміст	Види початкової діяльності
<p>Бере участь у груповій роботі, враховуючи індивідуальні особливості й потреби [6 СЗО 4.7.1-1].</p> <p>Виконує різні ролі в груповій роботі [6 СЗО 4.7.1-3].</p> <p>Толерантно ставиться до поглядів, переконань, інтересів і потреб інших осіб, що не загрожують здоров'ю, безпеці й доброту [6 СЗО 4.8.1-2].</p> <p>Виявляє розуміння індивідуальних відмінностей (гендерних, расових, національних, фізичних тощо [6 СЗО 4.8.2-3]</p>	<p>Вступний тренінг.</p> <p>Правила роботи в групі.</p> <p>Мета і зміст курсу «Вчимося жити разом».</p> <p>Права дитини.</p>	<p>Ознайомлення із курсом ВЖР.</p> <p>Обговорення необхідності правил для життя в суспільстві.</p> <p>Складання правил проведення тренінгів.</p> <p>Знайомство з поняттями етика, мораль, право, обов'язок, сталий розвиток.</p> <p>Дослідження прав і обов'язків дітей.</p>
РОЗДІЛ 2. ЦІННОСТІ (1 година)		

<p>Визначає свої потреби, бажання, інтереси й цілі [6 СЗО 4.3.1-1].</p> <p>Бере участь у груповій роботі, враховуючи індивідуальні особливості й потреби [6 СЗО 4.7.1-1].</p> <p>Виконує різні ролі в груповій роботі [6 СЗО 4.7.1-3].</p> <p>Визначає відмінності між людьми як ціннісну ознаку індивідуальності [6 СЗО 4.8.1-1].</p> <p>Толерантно ставиться до поглядів, переконань, інтересів і потреб інших осіб, що не загрожують здоров'ю, безпеці й доброту [6 СЗО 4.8.1-2].</p>	<p>Цінності у житті людини.</p> <p>Життєві цінності.</p> <p>Родинні цінності.</p> <p>Цінності українського народу.</p> <p>Загальнолюдські цінності</p>	<p>Дослідження особистих цінностей.</p> <p>Ієрархія цінностей.</p> <p>Обговорення родинних цінностей і цінностей українського народу.</p>
<p>РОЗДІЛ 3. ПОВАГА ДО СЕБЕ ТА ІНШИХ (3 години)</p>		
<p>Визначає свої потреби, бажання, інтереси й цілі [6 СЗО 4.3.1-1].</p>	<p>Самооцінка і характер людини.</p> <p>Унікальність людини.</p> <p>Види самооцінки.</p> <p>Вплив самооцінки на поведінку людини.</p> <p>Реагування на критику.</p>	<p>Визначення своїх унікальних якостей.</p> <p>Обговорення видів самооцінки та їх впливу на поведінку людини.</p> <p>Самооцінка рис характеру.</p>

<p>Застосовує вербальні й невербальні засоби спілкування для конструктивної комунікації [6 СЗО 4.4.1-2].</p> <p>Бере участь у груповій роботі, враховуючи індивідуальні особливості й потреби [6 СЗО 4.7.1-1].</p> <p>Встановлює нові контакти й ефективно співпрацює для досягнення результату, використовує різні засоби зв'язку [6 СЗО 4.7.1-4]</p> <p>Толерантно ставиться до поглядів, переконань, інтересів і потреб інших осіб, що не загрожують здоров'ю, безпеці й доброту [6 СЗО 4.8.1-2].</p> <p>Пояснює почуття інших осіб і визнає їхнє право на вираження своїх почуттів [6 СЗО 4.8.2-1].</p> <p>Виявляє чуйне ставлення до людей з особливими потребами [6 СЗО 4.8.2-2].</p>	<p>Впевненість і самовпевненість. Самооцінка характеру.</p> <p>Повага до різноманіття. Схожість і відмінність людей. Повага до особистих якостей інших людей. Толерантність.</p> <p>Що сприяє порозумінню між людьми. Уміння слухати і говорити. Здатність розуміти і використовувати мову тіла. Щира і доброзичлива манери спілкування.</p>	<p>Дослідження різноманіття і поваги до інших людей та ознак дискримінації.</p> <p>Моделювання вербальних і невербальні способів спілкування. Відпрацювання умінь активного слухання.</p>
---	--	---

<p>Виявляє розуміння індивідуальних відмінностей (гендерних, расових, національних, фізичних тощо [6 СЗО 4.8.2-3]</p>		
<p>РОЗДІЛ 4. РОЗБУДОВА СТОСУНКІВ (3 години)</p>		
<p>Самостійно створює й реалізовує короткострокові плани щодо досягнення успіху, зокрема в навчанні, спорті, побуті тощо [6 СЗО 4.3.1-2].</p> <p>Застосовує вербальні й невербальні засоби спілкування для конструктивної комунікації [6 СЗО 4.4.1-2].</p> <p>Пояснює почуття інших осіб і визнає їхнє право на вираження своїх почуттів [6 СЗО 4.8.2-1].</p> <p>Виявляє чуйне ставлення до людей з особливими потребами [6 СЗО 4.8.2-2].</p>	<p>Дружня родина. Родина як осередок любові, емпатії, взаємної допомоги та відповідальності. Склад родини. Обов'язки членів родини. Допомога дітей батькам та іншим дорослим у родині.</p> <p>Стосунки з однолітками. Ознаки справжньої дружби. Формування дружніх стосунків між хлопчиками і дівчатками. Способи підтримки доброзичливих взаємин із однокласниками.</p> <p>Друзі та подружки з інвалідністю. Люди з інвалідністю. Виявлення емпатії та поваги до людей із вадами здоров'я.</p>	<p>Дослідження ознак люблячої родини. Наведення учнями прикладів своїх сімейних обов'язків.</p> <p>Дослідження якостей справжнього друга. Моделювання уміння представляти своїх друзів. Обговорення способів підтримки доброзичливих взаємин із однокласниками.</p>

<p>Виявляє розуміння індивідуальних відмінностей (гендерних, расових, національних, фізичних тощо [6 СЗО 4.8.2-3]</p> <p>Виявляє чуйність до осіб, що потребують допомоги [6 СЗО 4.10.1-2].</p>	<p>Особливості спілкування з людьми, які мають вади зору і слуху. Підтримка дітей з інвалідністю.</p>	<p>Обговорення, що відчувають люди з інвалідністю, якщо вони не мають друзів. Дослідження прикладів видатних людей із вадами здоров'я, які досягли життєвого успіху. Моделювання уміння висловити підтримку людям з інвалідністю.</p>
<p>РОЗДІЛ 5. ЕФЕКТИВНЕ СПІЛКУВАННЯ (6 годин)</p>		
<p>Самостійно створює й реалізовує короткострокові плани щодо досягнення успіху, зокрема в навчанні, спорті, побуті тощо [6 СЗО 4.3.1-2].</p> <p>Застосовує вербальні й невербальні засоби спілкування для конструктивної комунікації [6 СЗО 4.4.1-2].</p> <p>Розрізняє ситуації, коли силу переконання використали з позитивними чи негативними намірами [6 СЗО 4.4.1-3].</p>	<p>Ввічливе спілкування. Уміння слухати. Як висловлювати прохання. Як робити компліменти.</p> <p>Спілкування з дорослими. Коло дорослих, яким довіряють. Спілкування з новими вчителями, іншими працівниками школи. Подолання невпевненості під час спілкування в різних життєвих ситуаціях.</p>	<p>Обговорення ознак ефективного спілкування. Відпрацювання навичок ввічливого активного слухання. Моделювання уміння висловлювати прохання і робити компліменти.</p> <p>Складання пам'ятки «Дорослі, яким я довіряю» Моделювання уміння долати невпевненість у життєвих ситуаціях: розпитати дорогу, передати на проїзд у громадському транспорті, висловити прохання, надати допомогу.</p>

<p>Бере участь у груповій роботі, враховуючи індивідуальні особливості й потреби [6 СЗО 4.7.1-1].</p> <p>Встановлює нові контакти й ефективно співпрацює для досягнення результату, використовує різні засоби зв'язку [6 СЗО 4.7.1-4]</p> <p>Пояснює почуття інших осіб і визнає їхнє право на вираження своїх почуттів[6 СЗО 4.8.2-1].</p>	<p>Як розв'язувати конфлікти. Види конфліктів. Розв'язання конфлікту поглядів. Способи розв'язання конфлікту інтересів. Конструктивна поведінка в конфліктних ситуаціях. Запобігання конфліктам.</p> <p>Командна робота Дружні і небезпечні компанії. Команда. Ознаки командної роботи. Дружний клас. Спільний проект.</p> <p>Протидія тиску, насильству і цькуванню. Позитивні і негативні соціальні впливи. Маніпуляції. Упевнена поведінки. Протидія маніпуляціям і тиску однолітків.</p> <p>Безпека в інтернеті.</p>	<p>Аналіз прикладів толерантного розв'язання конфлікту поглядів. Дослідження чотирьох способів розв'язання конфлікту інтересів та ситуацій, в яких ці способи є доречними. Обговорення способів запобігання конфліктам.</p> <p>Дослідження ознак дружньої команди: комунікація, кооперація, компроміс. Практикум командної роботи. Обговорення спільного проекту класу.</p> <p>Обговорення прикладів позитивного та негативного впливу однолітків. Моделювання уміння казати «ні». Дослідження способів протистояння насиллю у своєму середовищі. Практикум уміння розпізнавати маніпуляції і протидії їм.</p> <p>Аналіз переваг і недоліків інтернету.</p>
---	--	--

	<p>Мережа інтернет. Соціальні мережі. Правила спілкування в мережі інтернет. Правила безпеки в інтернет. Захист персональних даних.</p>	<p>Дослідження правил ввічливого і безпечного спілкування в мережі інтернет. Аналіз прикладів ризикованої поведінки у мережі інтернет. Обговорення правил захисту персональних даних.</p>
РОЗДІЛ 6. СВІТ ЕМОЦІЙ (1 година)		
<p>Бере участь у груповій роботі, враховуючи індивідуальні особливості й потреби [6 СЗО 4.7.1-1].</p> <p>Встановлює нові контакти й ефективно співпрацює для досягнення результату, використовує різні засоби зв'язку [6 СЗО 4.7.1-4]</p> <p>Толерантно ставиться до поглядів, переконань, інтересів і потреб інших осіб, що не загрожують здоров'ю, безпеці й доброту [6 СЗО 4.8.1-2].</p> <p>Виявляє розуміння індивідуальних відмінностей (гендерних, расових,</p>	<p>Емоційна грамотність. Емоції, почуття, настрої. Основні емоції та їх прояв. Розпізнавання почуттів за мовою тіла. Висловлення почуттів за допомогою «Я — повідомлень». Способи поліпшення настрою</p>	<p>Дослідження основних емоцій. Практикум розпізнавання емоцій за невербальними ознаками. Моделювання здатності ставити себе на місце іншого, уявляти, що він думає і відчуває. Відпрацювання вміння висловлювати свої почуття за допомогою «Я — повідомлень». Дослідження способів поліпшення настрою.</p>

<p>національних, фізичних тощо [6 СЗО 4.8.2-3]</p>		
<p>РОЗДІЛ 7. ДБАЄМО ПРО ДОВКІЛЛЯ (1 година)</p>		
<p>Застосовує вербальні й невербальні засоби спілкування для конструктивної комунікації [6 СЗО 4.4.1-2].</p> <p>Аналізує взаємозв'язок між потребами людини та обмеженістю ресурсів [6 СЗО 4.5.1-1].</p> <p>Обстоює потребу ощадливого використання ресурсів і повторної переробки вторинної сировини [6 СЗО 4.5.1-2].</p> <p>Бере участь у груповій роботі, враховуючи індивідуальні особливості й потреби [6 СЗО 4.7.1-1].</p> <p>Толерантно ставиться до поглядів, переконань, інтересів і потреб інших</p>	<p>Екологічна відповідальність</p> <p>Що ми залишимо нащадкам. Вплив людства на природу. Смітєва криза.</p> <p>Екологічні звички.</p> <p>Екологічна відповідальність.</p> <p>Принципи сортування відходів.</p> <p>Раціональне споживання.</p>	<p>Дослідження негативних наслідків для природи діяльності людства.</p> <p>Аналіз термінів розкладання різних видів сміття.</p> <p>Моделювання способів сортування смітєвих відходів.</p> <p>Обговорення, від чого можна відмовитися для збереження природи.</p>

осіб, що не загрожують здоров'ю, безпеці й доброту [6 СЗО 4.8.1-2].		
РІЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ <i>(1 година)</i>		
Виявляє когнітивні уміння за тематикою навчального курсу ВЖР Демонструє зразки своїх творчих робіт	Підсумкове оцінювання. Узагальнення навчальних досягнень учнівства.	Проходження підсумкового тесту, складеного вчителем з урахуванням до таксономії Блума (відтворення, розуміння, застосування, аналіз, оцінювання й синтез). Надання зразків своїх творчих робіт.